

ת'שעה „הוזהרו” - ומצבם נאשמים שאשמתם הוכחה לכאורה. על מה מבוססת הגנתם?

זאת נקט עוזרו, אבי דודאי, בדרך שדמ' תה לדרך שבה נהגו אנשי-הצבא. הוא העמיד פרקליט-חוקר, העיד בעצמו ו- הביא עדים וראיות. ככלל, אמר לחלק את תישעת המור- הרים לארבע קבוצות. קבוצה אחת כ- ללה את הפוליטיקאים: בגין, שמיר, ש- רון וגם דודאי. קבוצה שניה כוללת את אנשי קהילת-המודיעין: ראש אמ"ן יהו- שע שגיא וראש המוסד, שזאתו הסווייה. קבוצה שלישית כללת את החיילים ש- חיו בסמוך לשחנות-הפליטים: האלוף אמיר דרורי ומפקד האוגדה, הת-אלוף עמוס ירון. את הרמטכ"ל, רב-אלוף רפ- אל איתן, אי-אפשר לצרף לשום קבוצה. אנשי-הצבא רואים בו נגז של הדרג המדיני, אשר החליט על הכנסת הפלאני גות למחנות-הפליטים, הפוליטיקאים רו- אים בו חייל.

ניגוד האינטרסים הברור ביותר קיים בין החיילים מזה, ובין הפוליטיקאים מזה. ההגנה העיקרית של הפוליטיקאים היא: לא יכולנו לדעת מה יתרחש במ- הנות, ולא ידענו מה מתרחש שם, מכיוון שלא היתה זרימת ידיעות מכיוון קחי- לת-המודיעין והצבא. ההגנה העיקרית של החיילים ואנשי המודיעין והביון היא: ההחלטה היתה בידי הפוליטיקאים, והם החליטו מה שהחליטו, למרות מה ש- ידעו, והם ידעו די. לכן האחריות חלה עליהם. כיצד מתגונן כל אחד ואחד מתישעת המוזהרים? על כך בשורות הבאות.

החיילים נגד הפוליטיקאים (והרמטכ"ל באמצע)

האם יתכן שהחשבר להתנהגותם של מנהם בגין ויצחק שמיר אינו מיספטי, ואינו תלוי בחומר שיש בידי הוועדה, אלא שהחשבר הוא פוליטי? שר-הביטחון, אריאל שרון, בחר בדרך בניינים: הוא גם היה מיוצג אומנם, על- ידי פרקליטים משלו, אך הוא בחר שלא להופיע ולהעיד לפני הוועדה. לעומת

פט לרעתו, והוא יורשע בדיון. יתכן שמצבם של מנהם בגין ויצחק שמיר עתה אינו טוב מזה. הם בחרו ש- לא להופיע לפני הוועדה ולא לסתור את הראיות נגדם, אם תחליט הוועדה לנהוג על-פי המתחייב מחומר הראיות שלא נס- תר על ידם, עלולה התוצאה להיות חמור רח עבורם.

ציני-הצבא ואנשי קהילת-המודיעין למדו הפעם היטב את הלכה של ועדת-אגרינט. הם לא היו מוכנים לשלם את המחיר ללא מאבק עיקש לחולת צידקתם. כולם ללא יוצא מן הכלל הע- מידו לעצמם עורכי-דין מעולים והבאו כל ראייה אפשרית לטובתם. חלק מן ה- פוליטיקאים נהגו כאילו אינם מבינים נכונה את מצבם, והם עלולים לסבול מכך.

מאז נשלחו על-ידי ועדת-החקירה בראשותו של השופט יצחק כהן מיכת- ביהאזורה, היו האישים המוזהרים ב- מצב הדומה למצבם של נאשמים שאש- מתם הוכחה לכאורה. במיכתבים הוזהרים אותם הוועדה מפני הסעיפים העלולים לפגוע בהם. היא נתנה להם אפשרות להעלות את גירסתיהם, ולסתור את ה- ראיות שהובאו נגדם.

כאשר התחיל השלב השני של החקי- רה, הפכו הדיונים בה דומים מאוד ל- דיונים המתנהלים במהלך מיספט. לפני הברי-הוועדה, ששניים מהם הינם שופ- טים מיקצועיים, הופיעו מדי יום עורכי- דין מנוסים, שעשו את מלאכתם נאמנה: חקרו עדים וחצינו מוצגים וראיות חד- שים, ממש כמו בבית-מיספט.

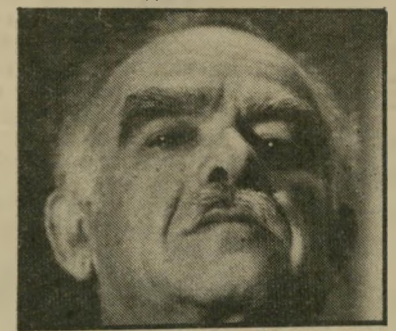
לאור זאת, צריך למצוא הסבר להתי- נהגותם של הפוליטיקאים. בבית-המיש- פט נהוג שכאשר נאשם בוחר שלא ל- הביא ראיות, הוא נוזר את גורלו במו- ידיו. שתוקתו התפרש על-ידי בית-המיש-

גירסתו של כתב „הארץ”, זאב שיק, שהעיד לפני הוועדה, וככל הנראה נמצא ברישכתו של ציפורי כשהוא שוחח עם שמיר, רשמע את דבריו של השר. מצבם של שמיר, איסוף, עזר להיות קשה. מדוע אם כן, בחר גם שמיר בדרך שבה בחר בגין - שלא להתגונן?

ההסבר לכך הוא ככל הנראה פוליטי. למרות קור-הרוח שמפגינים הפוליטיקי- אים כלפי התוצאות האפשריות של החקי- רה, הם חוששים מאוד ממסקנותיה של ועדת-החקירה. עם זאת, ברור להם כי המסקנות כלפי הדרג הפוליטי לא יהיו מלות בהמצה כי ראש-הממשלה, שר- החוץ או שר-הביטחון יתפטרו. המסקנות יהיו פתוחות לפירושים.

במיקרה כזה, יהיה מצבם של הפולי- טיקאים נוח יותר אם הם יפגינו ריחוק מטיינים מעבודת הוועדה, ולא ינסו להגן על עצמם בכל האמצעים העומדים לרשר תם. אם הם יתגוננו בתוקף, יהיה קשה להם לבוא אחר-כך ולומר כי אין לייחס חשיבות למסקנות. ל- עזמת זאת, כאשר הם מפגינים שיוויון-נפש מדומה, הם יכולים יהיו לומר אחר כך כי מדכתחילה לא ייחסו חשיבות רבה למסקנות, יהיו שבה שיהיו.

אך לא הצליח. נודע לו, כי הם יהיו בישי- בה שתיערך אצל שמיר, והוא ביקש כי שמיר ימסור להם את הדברים ויברר עימם את העניין. שר-הביטחון, אריאל שרון, הוא גם זוכר כי דבריו של ציפורי על כניסת הפי- לאגנות למחנות ומח שמתחולל שם נאמ- רו כבדרך-אגב, בתוספת לידעיה אחרת. מכיוון שיצחק שמיר בחר, ל- מעשה, שלא להתגונן, לא נסתרה

יצחק שמיר

גירסתו של השר מרכזי ציפורי. שמיר לא הפרקן גירסה זאת, שיש לשער כי היא נתמכת גם על-ידי

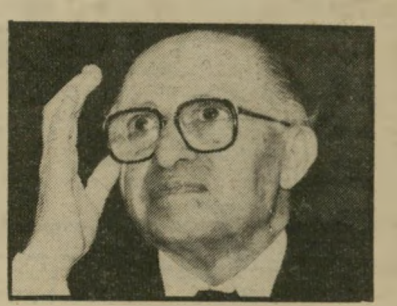
בגין: לא הוזהרתי!

באשר לתנאי השני, טוען בגין, גם הוא לא התמלא. בעדותו ובתזכיר שהגיש קובע בגין במפורש, כי הוא מעולם לא הוזהר מפני האפשרות שהפלאגנות יבצעו טבח. עד כמה שהיה ידוע לו, הפלאגנות היו צבא מסודר שאפשר לסמוך עליו. בגין אינו אומר זאת אומנם במפורש, אך הוא מסיר מעצמו את האחריות, ומפיד אותה על שני גורמים: על קהילת-המודיעין, ש- לא הוזהרה אותו, ועל שר-הביטחון והרמטכ"ל, שיחד עימם התקבלה ההחלטה להיכנס למערב ביירות.

אם תקבל ועדת-החקן את הסברו של בגין, כי בשעה שהשר לוי זזהיר בישיבת הי- ממשלה מפני הכנסת הפלאגנות ותוצארו תיה האפשריות הוא היה עסוק בניסוח הודעה, יהיה מצבו קל יותר. אפשר להניח כי ועדת-החקירה תבדוק את הפרוטוקולים של ישיבת הממשלה. כדי לברר אם אומי גם מתאים טיעונו של בגין ללוח-הזמנים, דבריו של לוי נאמרו בסמוך לזמן שבו נוסחה הודעת-הממשלה.

כמו כן, יש גם חשיבות רבה ביותר לשאלה אחרת הנוגעת ל- רמטכ"ל. האם ברישכת-הממשלה שנערכה ביום החמישי, ה'ו' כי ספטמבר, באותה שעה ממש שהי- פלאגנות נכנסו למחנות, דיבר הי- רמטכ"ל עז-כך שיייתכנו מעשר נקם בהתייחסו למצב לזכרון בכר, או שאפשר היה להבין כי הוא מתכוון גם למה שעזר להתרחש במחנות צברה שאתירא? גם על- כך הצטרף הוועדה לפסוק אחרי עיקן בפרוטוקול ישיבת-הממשלה.

ו-ההגנה של בגין ברור מן האיי- גרת שהוא העביר לוועדה אחרי ש- הוזהר. מנהם בגין הוא ראש-הממשלה, ועליו חלה האחריות העליונה. אולם אפי שר להטיל בו דופי או לגנותו, על פי דעתו, רק אם התמלאו שני תנאים, או אחד מהם: אם יוכח שהיתה לו כוונת

מנחם בגין

זדון בשיגור הפלאגנות לתוך המחנות, או אם יוכח כי היו בידו כל הנתונים ש- יצביעו על כך שיתכן שם אפשרות של טבח. הוא החליט לקחת בכל זאת את הסיכון, מתוך רצון לחסוך בחיי חיילי- צה"ל. לדעתו של בגין, אף אחד משני התני- אים האלה אינו מתמלא. ראשית: בוודאי שאי-אפשר להוכיח כי הוא רצה בטבח במחנות. ארבא: לפי דעתו, כניסת צה"ל למערב ביירות - שהכנסת הפלאגנות למחנות היא רק חלק ממנה - נעשתה כדי למנוע טבח ושפיכות-דמים.

שרון: איך יכולתי לדעת?

הפלאגנות, בעצה אחת עם הרמטכ"ל, רבי- אלוף רפאל איתן. קורה-הגנה היחיד האפשרי שק שרון בנקודה זאת הוא: לא יכודי תי לדעת כיצד ינהגו הפלאגנות. לא היה שום תקדימים להתנהגות אפשריות כזאת מצידם במהלך הי- מילחמה בלבנון, ואי-אפשר היה לצפות כי ינהגו כפי שהסתבר לבסוף שנהגו, ויבצעו טבח בפלס- טינים.

מצבו של שר-הביטחון, אריאל שרון, קשה יותר ממצבם של ראשי- הממשלה ושר-החוץ. שרון נושא באחריות העיקרית למילחמה בלבנון, ולכל מהלך ממלכתי. שלא כבגין, שביקר בלבנון פעם אחת ויחידה, כדי להצטלם על מיב צר הבופור הכבוש, נמצא שרון בלבנון מדי יום ביומו. מיכתב-האזהרה ששיגרה אליו הוועדה היה חמור יותר מזה שהיא שיגרה אל בגין.

בעוד שבגין יכול לומר כי ההחל- טה להכניס את הפלאגנות למחנות-הפלי- טים נודעה לו רק אחרי מעשה, לא יכול היה שרון לומר זאת. על-פי עדותו של רליש הרמטכ"ל, זאב זכרון, הורה שר- הביטחון לרמטכ"ל להכין את הפלאגנות לכניסה למערב-ביירות כבר בשיחה ש- התקיימה ביום השלישי בערב, כמה שעות אחרי מותו של באשיר ג'פאיל. גם על-פי עדותו של שרון, הוא הורה להכניס את

שמיר: השתוללות, לא שחיטה!

שמיר הוזהר בקשר לעניין אחד ויחיד: השיחה שקיים עימו שר-התיקורת, מרד- כי ציפורי, ביום השישי בשעות לפני-הצ- הריים, 15 שעות אחרי שנכנסו הפלאגנות למחנות. על-פי עדותו של ציפורי, הוא מסר לשמיר את הדברים שמסר לו זאב שיק, הכתב הצבאי של הארץ, דהיינו: שיש „שחיטה” במחנות. ציפורי ביקש, על- פי עדותו, לאתר גם את ראש המוסד וראש אמ"ן כדי למסור להם ידיעה זאת.

שר-החוץ, יצחק שמיר, בחר שלא להופיע לפני הוועדה, וככל הי- דוע, הוא גם היחיד שלא שיגר פרקליט שיחיה נוכח בישיבותיה. ראש-הממשלה, מנחם בגין, אמנם לא היה מיוצג רישמית, אך מוכיר הממשלה, דן מרידור, שהוא עורך-דין במיקצועו, היה נוכח בחלק גדול מישיבות הוועדה, אלה שנערכו בד- לתיים פתוחות, ואלה שנערכו בדלתיים סגורות.